

تاویک ده گهل دوکتور عوبه يدوللا نه یووبیان

وتووژی سؤران یاهوو له گهل په کیک له پاشماوه کانی کومه له ی ژئ کاف

پښه کی سؤران یاهوو:

د.عوبه يدوللائی نه یووبیان نووسه ر و که له پورناس و زمانان و سیاسه توان،پیاوښکی تا سه ر ټیسقان کوردپه روه،هه ر له کوماری کوردستانه وه له مه هاباد به هوی باوک و برای گه وره که په وه ټیکه لی کومه له ی ژ.ک بووه،تا به نه مړو ده گا ده سیه رداری شینواز و ستایلی تاییه تی خوئی نه بووه له کاری سیاسی و نووسیندا،ټیستاش به و نه مه نی 80 سالییه ی خویه وه چور چور عاره قه ی کوردایه تی لی ده چوری.

شینوازی قسه کردنی،یاده وه ری جورج و گوئل و ته نانه ت شیوه ی جلویه رگه که شی هه ر تایه تمه ندیی خوئی پیوه دیاره.عوبه يدوللائی نه یووبیان په که م نالای کوردایه تی لی کاتی کوماری مه هاباد به رز کردو.

دوکتور عوبه يدوللائی نه یووبیان رژی په که می به هار که ده پښه په که م رژی نه ورژی سالی 1307 ی هه تاوی 1928ز له شاری سابلاغ که نه ورژ مه هابادی پښه لښ له دایک بووه.

جه نکه ی ناشتی به ینی مه لا خه لیلی گوره مه ر،مه زنی مه نگوران که شه ریان له گه ل ده وله تی ټیراندا هه بووه.شېخه لئیسلام و قازییه کان و پیاوی گه وره ی سابلاغی له گه ل عه لی به گی حاجی که نوښه ری ده وله تی ټیران بوو،له مالی نه یووبیان بوون و قسه له ناشتی کراوه له به ینی مه لا خه لیل و ده وله ت،نه و رژه دوکتور نه یووبیان له دایک بووه(دکتورنه یووبیان ناوای فه رمو له باره ی رژی له دایک بونی خوئی و نه منیش لیره نوسیم).

بنه ماله ی نه یووبیان ساداتن و پره گه زبشپان ده چپته وه سه ر ساداتی دیاربه کر و جزیرئ.نه و تیره په 250 سال پیش له جزیر و دیاربه کریرا به ره و مه لیه ندی موکریان وه ری که و توون.عیلی دیوکریش هه ر له گه ل نه وانه بوون.نه وانه ((دؤملی))ین و ټیستا پښان عه بیه پښان بلین ((دؤم)).له دیاربه کری ټیستاش عه شیره تی دؤم هه ر ماون و به زاراهه ی تورکی پښان ده گوترئ ((دؤملی)).نه وانه هاتوون،هیندیکیان له ټاکری و ټامیدی پریک راهه ستاون،هیندیکیان ماونه وه و هیندیکیشیان چوونه ته چه ند گوندیکی وه ک:(سه رکه پکان)و (ره ژیکه ران) که له لیره وار دا بوون،له وئ گیرساونه وه.به ره ی سه ید نه یووبی پریکی هاتوون بو کوردستانی موکری و میوانی نه وه کانی بوداغ سولتان ده بن که له وک حوکمه ت ده که ن بنه ماله ی بوداغ سولتان. عوبه يدوللائی نه یووبیان کوری سه ید عه بدوللاکوری سه ید ته ها کوری سه ید نه یووب کوری کاک حوسین کوری سه ید یوونس کوری کاکه سه لاج-ه.

له و کاته که دوکتور نه یووبیان نه و شجره نامه ی خوی بو ده خویندموو نه و پرسپاره م بو هاته پیش وگووتم:کاک عوبه يدوللائی نه شو خو ناچنه وه سه ر شه جه ره ی عه ره ب نه سه ب؟

د.عوبه يدوللائی فه رموی:زنجیره ی مالی ټیمه قسه ی زور له سه ره،شوره تی ټیمه ((نه یووبیان))ه،هه ندئ که سانی نه هلی قه له میش ټیمه ده به نه وه سه ر خانه واده ی سه لاجه دینی نه یووبی.به لام نه وه چه ند گریپووجکه په کی پس پسن که ټیمه نابئ هه روا له خورا خو هه لپه سپیرین.نه وه حه ل نه بووه.

سؤران یاهوو :دکتور بیره وه ری زور هه بو و نه من لیره دا له زمانی کاک عوبه يدوللائی ده ی نوسم:

عوبه يدوللائی نه یووبیان: ټیمه جریل بووین،تازه ده گه یشتیئ،وه زعیک له ټیران و کوردستاندا پرووی دا.هاوپه بمانه کان(رووس و ټینگلیز و نه مریکا)هاتنه ناو ټیران،پره زاشای په هله وی حکومه تی لی ټیکچوو.له و کاته دا مه هاباد چونکه شارټکی کوردییه،به لام وه ک دابه شکردنی جوگرافیوی ولات خراوه ته سه ر نازه ربایجان،نازه ربایجان که وته ده ست پرووسه کان و کوردستانیش که وته ده ست له شکر ټینگلیزه کان،مه هاباد له شکر هیچپانی لپنه بووه.ته نیا جار جار ټینگلیزه کان ده هاتن و پرووسه کانیش نوښه ریان هه بووه،له ماوه ی نه و چه ند ساله دا مه هاباد نازاد بووه،کوردایه تیش که ریشه ی کونی هه بووه.مالی ټیمه په کیک له و شوښانه بووه که ره گوریشه ی کوردایه تی ټیدا به هژبووه.شېخانی نه هری،شېخ عه بدولقادی نه هری که له سه ر کوردایه تی ټیعدام کرا،نه و خانه واده کاریکه ریه کی مه عنه ویان له سه ر خانه واده ی ټیمه هه بووه.بایبری من سه ید ته ها زور مورید و

دۆستى شېخ عە بدولقادىر بوو. مورىدى ئە و خانە وادە يە يە كچار كورد پە رستن. ئىستانىش كە شىعەرىكى كوردىيان بۇ دە خۇبىيە دە، دە گرېن. زۆر پاك و سادە ن. كوردايە تىيە كى زۆر پاك و قە دىس لە ناويدا بوو، كوردايە تىيە دە ك پىرە مېردى سلىمانى و حوسىن حوزنى كە دۆستى بابم بوو.

حە زرە تى سە يد عە بدوللای گە يلانى تاقە كورى حە زرە تى غە وسى سانى(سە يد عە بدولقادىر) كە توركان بابيان كوشت لە هە رىر و باتاس بە شېو بە كى نېنى دە ژبا. كە هاوپە يمانە كان هاتنە ئېران، ئە وىش هاتە شنو و بۇ جېزنى نە ورۆزى 1321(1942) هاتە مە هاباد و بە كسە ر چوو ميوانى قازى محە مە د بوو. ئە و پېشوازيە ي لە و كرا لە ولاتى ئېمە دا نمونە ي نە بوو.

دە ئېن شېخ مە حمود پېشوازيە كى ناواي لە سمكۆى شكاك كردوو. بە بۆنە ي هاتنى سە يد عە بدوللای ئە فە ندى، پېشە واى رۆحانى ميللە تى كورد، ئە وانه ي پروناكېر بوون وە ك: كاكى گورە ي من، سە يد محە مە دى ئە يوبويان، ئە وانه شاننامە يە كيان نووسى و لە كاتى هاتنى سە يد عە بدوللای شانۆكە يان پېشكە ش كرد، بە ناوى((سولتان سە لاحە دىنى ئە يوبوى)). شانۆيە كە برىتى بوو لە ئۆپىرايە كى حاجى قادرى كۆپى و بىرە دە رىيە ك لە بارە ي عە دالە ت و هە قە روه رى و ئىنسانىيە ت ئىسلامىيە تى سولتان سە لاحە دىن ئە يوبوى، پېشان درا. هە ر ئە و شانۆيە بوو كە بىرى منى پراتە نكاوت بۇ نووسىنى شانۆيى((دايكى نېشتمان)) كە دواتر باسى دە كە ين. هاتنى سە يد عوبە يدوللای نە هرى و پېشاندانى ئە و شانۆيە مە هابادى راجلە كاند. خە لك بە خۆ هاتە وە ئە و كاتىش عە شاير دە يانويست يېنە سابلانغ حكومە ت بكة ن و بېنە حاكم. هە ركه سېش دە سنى دە رۆيى حكومە تى ئېران حوكمىكى بۇ دە نووسى و دە ينارد. لە و كاتە دا كۆمە لە ي ژىكاف دروست بوو. ئە وانه ي پروناكېر لېك خىبوونە وە. يە ك لە وان دۆستىكى زۆر نزيك و خۆشە وىستى براكە ي من سە يد محە مە دى ئە يوبوى بوو بە ناوى ((مىرزا حوسىن فرۆهېر)) (يان مىرزا حوسىنى زېرىنگە ران، فرۆهېر نېوىكى كۆنى زە رده شتىيە كانە و پېم سە يرە ئە و كات ئە و ناوہ ي هە بوو) كە لە عىلى ((سوئسنى)) بوو.

ئە وانه پازدە بېست كە س دە بوون، برك كە وتبوون و كۆمە لە ي((ژىكاف)) يان دروست كرد. ديارە لە سە رە تاوہ هە وٽ (7) كە س بوون.

ئە ندامى ژمارە يە ك ئە و مىرزا حوسىن فرۆهېرە بوو، ئە ندامى ژمارە دوو((عە بدولپرە حمان زە بىحى)) بوو، ئە ندامى ژمارە سى ((مىرزا حاج)) بوو كە ئە و كات ئە ندامى كۆمە لە ي هيو((لە كوردستانى عىراق)) بوو و هاتوتە سابلانغ، ئە ندامى ژمارە چۆر((عە بدوللای نە هرى)) بوو، ئە ندامى ژمارە پېنج((محە مە د ياهوو)) بوو، ئە ندامى ژمارە شە ش((هە مزە عە بدوللای)) بوو و ئە ندامى ژمارە حە وت((مستە فا خۇشناو)) بوو. يە كە م كۆبوونە وە ي((ژىكاف)) ئە و حە وت كە سە بوون و لە مالى مىرزا حوسىن بوو. مىرزا حاج، يېوہ ندى نېوان كۆمە لە ي هيو و كۆمە لە ي((ژىكاف)) بوو و وا وىندە چى مىرزا حاج، لە دروست كردنى((كۆمە لە ي هيو)) شدا دە ورى هە بوو. مىرزا حاج ئىنسانىيە تى بېونە و گە ورە و پاك و پروناك و دۆستى هە رە گە ورە ي مە لا مستە فاي بارزانى بوو. زۆر ئازا و نە ترس و خاكە رى بوو. مە بە سنى مالى دنيا و لە بىرى خۇراكى خۇشدا نە بوو. عادتى يە ئە لكۆل و سىغار و شتى دنيايى نە بوو. من ئىنسانى ئە وە نده چاك و پاك مە دنيايە دا نە ديوہ. كاريگە رى لە رۆحم كردوو. من كە مندال بووم عاشقى ئە خلاقى ئە وانه بووم، بۆيە وا تېكە وتووم. ئىنجا كە سىكى ديكە كە دۆستى باوكم بوو بە ناوى ((مىرزا عە لى رىحانى)) كە لە گە ل بايم سە فە رى گە رمىنپيان كردبوو و ميوانى حوزنى موكرىانى و حە مە تاغاي كۆيە و نە قىيى بە غدايە بوون، لە مالى ئە و ژمارە يە ك خە لكى ديكە ش رە گە ل((ژىكاف)) دە كە ون، لە وانه: مىرزا عە لى رىحانى و عە بدولپرە حمانى ئىمامى(كە ئە وىش شاگردى حوسىن حوزنى بوو) و..... تاد.

ئە و كاتە من مندال بووم. من شىعەرم دە نووسى. كاكېشم شىعەرى دە گوت. هېمەن بېش شىعەرى دە گوت و لە مالى ئېمە دە يخويندە وە، زۆريان شىعەره كانى من بە دل بوو. بايېشم قليان(نېرگە لە) كە دە كېشا و گوپى دە دايە.

ئە و كاتە من زۆرم شە رە سە گ و پراوہ بە راز پېخۆش بوو. موعە لىمە كانمان هە موو پراوہ ر بوون. ئە و دە م فوتابى لە كن موعە لىمە روحيان يېنە دە ما، بە لام من لە بە ر ئە وە ي سە گم هە بوون لە گە ل موعە لىمە كانم بېومە دۆست و لە گە لىان دە چوومە پراوہ بە راز. شىعەر و شاعىرى و پراوہ بە راز لە گە ل موعە لىمان منى كرده مروپە

كى كۆمە لايە تى، ئە و دە مە دە سته شىعەرئىكم گوتىوو، يە كچار زۆر حىماسى و نە تە وە يى بوون و پىشوازيان لىكرا، ئە ندامى هە رە بە رزى كۆمە لى ي ژىكاف ((عه بدولرە حمان زە بيحى)) گوتى:

پىنە ئە و شىعەر ت بو چاپ دە كه م، بە لام ئە گە ر عە جە مان پىنە وە و شتىكمان پىنە كرى، دە پىشدا تو دە كوژن.

شىعەرە كه لە ژمارە (2) كى سالى (1322) كى هە تاوى لە نۆرگانى رە سمى كۆمە لى ي ژىكاف كووارى ((نىشتمان)) دا چاپ كرا، ئە وە نده كى لە بىرم مابى ئە و بە ندانە ن:

تا كه كى لاهه كانى كوردستان
وا به دىلى بژين له ژير ده ستان
ئيمه هه روا بنووين له گوپى گادا
مىلله تى دى هه موو له خه و هه ستان
كارى خوڤان ده كه ن به گيان و به دل
ئيمه گيزين ئە وىستا وه ك مە ستان
ههچ ده زانن كه نىشتمانى مە
چون له ده ست چوو ولاتى كوردستان
باعيسى پىسه رى ونه زانين بوو
چوو له ده ست ئيمه خاكى كوردستان
حه يفه ژير ده ستى حزبى حيزه ب بى
نه تە وە كى پاكى روسته مى ده ستان
((هيدى)) يا گە رچى ئىسته مندالى
جوان ده هوڤيوه به ند و هه لبه ستان

من به ناوى ((هيدى)) شىعەرە كه م گوتىوو، بە لام دىتم بە ناوى ((قومرى)) چاپ كرابوو. گوتم كاكە گيان ئە و نيوه چىبه به سه ر منتاندا پىروه؟ (من به ناوى قومرى شىعرى فوكاهى (هه پىكه نين) م ده گوت و بو رۇژنامه كى ((توفىق)) م ده نارد)

گوتى: پراستىبه كه كى يارىكارى كۆمە لى ي ژىكاف كه مىرزا ئىبراهيم ئىبراهيمى_ به ناوى ئە و له كۆمە لى دا هيدى يە، ئىنجا با توش نه ناسرى ئە و نيوه مان لىناى، له و لاپه رە يە دا كه شىعەرە كه كى من چاپ كراوه له لاي سه ره وه له كادرىكدا نووسرابوو، شه ر و هه للى عىراق كه مە لا مسته فاى بارزانى هه لىئاساندوو، راپه رىنىكى نه تە وه يى كورده، دواتر كه له نزيكه وه مە لا مسته فام ناسى فه خرم به وه ده كرد كه شىعەرە كه م له گە ل ناوى بارزانى له لاپه رە يە كدا چاپ بىوو.

بلاووونه وه كى ئە و شىعراڤه بوو به هوى ئە وه كى خە لك له ناو بازار به يە كترم نىشان بده ن.

سۆران ياهوو: ئە كى چوڤ بو شانۇنامه كى داىكى نىشتمان و نووسى؟

عوبه يدوللا ئه يووبيان:ئە و شيعره منى زور زور هان دا بو كوردايه تى و حه زم ده كرد بچمه نيو كومه له ي ژنكافه وه، به لام گوتيان نيوه مندالن، بيمر له وه كرده وه چ بکه م تا بيسه لمينم ئە من بوومه پياو و مندال نيم. ئە وه بوو هانى دام شانويي((دايكي نيشتمان)) بنووسم بو ئە وه ي نيشان بده م كاري پياوانم له ده ست دى. ئە و ده مه ته مه نم 14 سال بوو. پيه سى ئە و شانويه من نووسيم و ئە وانە ي له گه ل من شانوكه يان نمايش كرد هه موويان پولى يه كه مى ده بيرستان بوون. ته نيا كه سيكى كه ياريكاري ئيمه بوو، عه بدولره حماني زه بيحي بوو. مسته فاي موئميني_شمان له گه ل بوو. ئە و شانوييه بوو به هوى ئە وه ي كه كومه له ي ژنكاف ناشكرا بي، چونكه ئيمه دروشممان ده دا و نه خشه ي كوردستانمان هه لاوه سيوو. تابلوى شيخ عه بدولقادر و حاجى سه يد محه مه د و ئيسحان نوورى پاشا و مه ليك مه حمود_مان له وئ هه لاوه سيوو. ئينجا كومه له موافه قه تى كرد كه ئە وانە ي له گه ل ئيمه بوون ببنه ده سته ي لاوانى كومه له. پاشان سه ديق حه يده رى بوو به به رپرسى ده سته ي لاوانى لاوانى كومه له و بو خوشى ئە ندامى ژماره (10) ه ي كومه له ي ژنكاف بوو، نيوى نهپيشى ((لاو)) بوو. ئە و شانويه ده نگی دايه وه و ته ئسييرىكى زورى له سه ر خه لک هه بوو.

سوران ياهوو: ئە ي كاك عوبه يدوللا باسى ئە وه ي بکه ن بومان ئالاي كوردستانو چوئن هه لدا و چه ند كه س بوون؟

عوبه يدوللا ئە يووبيان: خوشترين روژى زيانم ئە و روژه بوو كه ئالاي كوردستانمان هه لدا، روژى پيشتر كاك حوسيني فروهيز، سه روكى كومه له، به منى گوت سبه يني وه ره. پيش ئە ويش ميرحاج هاتبوو، گوتى كاك عوبه يد مزگينيم ده يه. گوتم: هه رچى ده لئي پيشكه شه. گوتى: پيت ده ليم به و شه رته ي تا سى روژ ده نگ نه كه ي. منيش به ليم دايه. گوتى: مزگيني، سى روژى ديكه ئالاي كوردستان هه لده كه ين. چوومه نيو بازار كاپرايه كى ليوو شتى ده فروشت. گوتم: كاكه ئە تو ده هوّل و زورنا زه نه كان پنده زانى؟ گوتم، با پاش سى روژى دى بين ده سخوشانه يه كى باشيان ده ده مى. هه تا ئيمه گه يشتینه وه مالى ته واوى شارى سابلاغى بوو به چراخان. بوو به هه ليه ركى و پيكه نين و شادى. ئە و ده م له سى جيگا ده رسى كورديمان ده گوت، باوكم خانويه كى دابووينى له ويدا كلاسيمان هه بوو به نيوى رووناكى. من و كاك ئە نوه ر دلسوژ كلاسيمان كرده وه به نيوى گه لاويز و كلاسيمان ديكه شمان هه بوو به نيوى پيشكه وتن. كلاسە كانمان قوتايي پيريشى تىدابوو، منداليشى تىدابوو. قوتايى ئە و كلاسانه و قوتاييه كچه كان، كه چووين ميرزا حوسيني فروهيز چاوه ريمان بوو. من و ميرزا حوسين و عوسمان دانش و محه مه د ياهوو، به نى ئالاکه مان كيشا و ئالاکه هه لدر. ئينجا هه ليانوپنام و چوومه سه ربازيك و دروشمى كوردايه تيم دا. بزي كوردستان و بزي كومه له، ئينجا هاتمه خوارى و به پيش بارزاني و پيشه وا قازى محه مه د و حاجى بابە شيخ_دا هاتم، ده ستیان هه لئابوو، به پيشاندا ريزه م دا و له وبه رى مامم و بام دانيشتوون، چوومه ده ستم ماچ كردن، له خوشيان ده گريان. ئە وه(26)ى مانگى سه رماوه ز بوو.

سوران: كاك عوبه يدوللا باسى دكتوراكه ت بکه بومان؟ تيزى دكتوراكه ت له سه ر چى نوسرابوو؟

عوبه يدوللا ئە يووبيان: من يه كه م جار له تاران نيوم بو ليسانس نووسى. ئە و كاته فوق ليسانس نه بوو ته نيا ليسانس هه بوو. له تاران له ده وره ي دكتوراش ده رچووم، به لگه شم هه يه. له وكاته دا شاي ئيران ويستى بچمه لاي و زياره تى بکه م. من نه چووم. له سه ر ئە وه خوئندنه كه يان لى تيكدام. پاشان له ته ورتز جيژنيك گيرا، جيژنى دامه زاندى زانكوى ته ورتز، له وئ من كوئفرانسيمان دا، ئە وه م گيرايه وه كه پيشه وه رى له پارلمانى تاران هه لبيژدرايوو، به لام حوكمى ئە ندامه تيبه كه ي هه لوه شينرايه وه، پيشه وه ريان ده ركد، گوتى مه جليسيك(په رله مان) داده مه زرينم چاوى په رله مانى تاران كويز بكات. منيش گوتم دكتورايه ك وه رده گرم چاوى دكتوراي تارانى كويز بكات. له سه ر ئە وه هه ر سبه يني ساواك حوكميكيان ده ركد و له زانكو ده ريان كردم كه شه ش مانگ بوو له زانكو كارم ده كرد. له كونكوور قه بوول بووم، ئە وكاته زور غروور بووم. ده سه لاتم هه بوو، ده وله مه ند بووم. ده رديكم به سه روكى زانكو و كويز و سه روكى دايره ي ته نمينات كرد كه راپورتيان له من دابوو، درويه كيشيان كرديوو كه ئە و كاته ي شا هه لاتوو من كوئفرانسيمان دابى كه وا نه بوو. روژى هه لاتنى شا من قسه م نه كرديوو. له وئ ئوستانداريش كاپرايه كى كورد بوو، پيشنگيرى ليكردم و گه رامه وه سه ر كاره كه م، به لام حه قى ئە و چه ند مانگه يان لى خواردم، پاش به ينيك بو ئيسفه هان دووريان خستمه وه. ده مويست له ته ورتز ئە نيسيتوى كوردى دروست بکه م و ليسانسى كوردى بدرى، كوردى بخويندرى، چونكه ياسا نه يگوتيوو زمانى كوردى مه منووعه، به لام كه س داواى نه كرديوو كوردى بخويندرى، له توركييا ياسا هه بوو كه كوردى گوتيش قه ده غه يه، به لام له ئيران ئە و قانونه نه بوو.

من ته و کتیبانه ی نووسیومن زوریان له زانکۆی ته ورێز بلاوکرانه وه. چه ند وتاریکیشم بلاوکرده وه، به ک له وان له باره ی کتیبیک بوو له سه ر شا ئیسماعیلی سه فه وی که کورد بووه، به لام به تورکی قسه ی کردووه. له زانکۆی ئیسفه هانیش منیان ده رکرد. چوومه تاران له ده بیرستانی ((داره لفنوون)) که یه که م زانکۆی ئیران بوو له وی بووم، پاشان له ویش ده ریان کردم، ئینجا چوومه ته وروپا، له فه ره نسا چوومه زانکۆی سوڤیون، دکتور کامه ران به درخانیس له وی بوو. پرۆفیسوریکیشم دیته وه به ئیوی ((ژاک تووروی)) که چاودیری تیزه که م بکا.

تیزه که م له باره ی ((کاریگه ریی ماد له سه ر شارستانی تئیرانی کۆن و ته ئیسیری ئیرانییه کانی کۆن له سه ر ماد و په یوه ندیی کورد و ماد)) بوو. من ته و تیزه م ته واو کرد و دامه ژاک تووروی.

له وکاته دا نه فاشیک به ناوی ((جه مال به ختیار)) پیشانگایه کی کردبووه. دوکتور کامه ران داوای لئ کردم له گه لیدا بچم بو پیشانگه که و له وی جه مال تابلویه کیشی پینشکه ش کردم. من و دوکتور کامه ران پیرامان دا بچینه خزمه ت مه لا مسته فا بارزانی. مه لا مسته فا فه رمووی پیم خۆشه تۆ بچی بو ته مریکا. هه ژاریش خۆی ده گه ل من ده خست بو لای مه لا مسته فا. من عه رزم کرد ده بئ بگه ریمه وه فه ره نسا، چونکه پرۆفیسور گوتی ده بئ بییه وه ئیمتخانه که ت ده ده ی و دکتوراکه ت وه رده گری و جیزیکت بو ده گرین. بارزانی فه رموی: باشه تۆ پرۆ. من چوومه وه له ئیران گیرام. له تاران له زیندانا بووم که خوالبخۆشیوو مه لا مسته فا هات بو که ره ج. دوو سی جاریش پاشی ته وه چوومه وه بو ته وروپا، پرۆفیسور هه که مم نه دیت. دواپه زانیم پرۆفیسور مردووه. ته و تیزه ی من نووسیومه له دنیا دا بئ وینه یه، په سه ندیش کراوه، به لام خۆم نه مدیتوووه. ئیستا تیزه که م نییه و له ده ستم چووه، به لام ته واوی ته و یادداشتانه ی که تیزه که م له سه ر نووسی هه موویم ماوه و کۆم کردوونه ته وه.

تیزه که به زمانی فه ره نسه یه. جگه له دکتور کامه ران که هه ندیکی یارمه تی داوم و لاویکی کوردی تورکیه. ته وی دی هه مووی خۆم نووسیومه. به زمانی کوردی و فارسیش وه رمگیراوه و کورته یه کی ته و دووانه شی له گه لدایه. من ده رسم گوتوته وه، له زانکۆی ته ورێز و زانکۆی ئیسفه هان.

سوران یا هوو: دکتور ده کره بومان باس بکه ی هه تا ئیستا چیت نۆسیوووه؟ چه ند دانه کتیب و نۆسراوه ی جۆراو جۆرت نۆسیوووه؟

عوبه یدوللا ته یووبیان: نووسینه کانم ته وه نده زۆره ناتوانم باسی بکه م. با ته وه ی بلیم به تۆ. من پرۆفیسور سه ید که ریم ته یووبی که له مۆسکۆ هاته وه، له به ر خاتری ته و سه رجه می به رهه می خۆمم کۆکرده وه، (470) وتار و نووسین و پارچه شیعرم هه یه. لانی که م نزیکه ی (50) کتیب بووه. هیندیک چاپ کراون و زۆریشیان چاپ نه کراون.

چاپ کراوه کانم ته وانه ن:

*چریکه ی خه ج و سیامه ند، زانکۆی ته ورێز چاپی کردووه.

*چریکه ی مه م و زین، زانکۆی ته ورێز چاپی کردووه.

*چریکه ی لاس و که ژال، زانکۆی ئیسفه هان چاپی کردووه.

*نقش قهرمان شرق سلطان صلاح الدین ایوبی در پیشگاه تاریخ، به زمانی فارسی، کتیبفرۆشییه ک له ته ورێز چاپی کردووه. سالی (1341) ی هه تاوی.

*تقویم محلی کردی. (نۆی مانگی کوردی و جیزن و دابونه ریتی کوردان).

*نۆی کوران و کچان به کوردی، سی جار چاپ کراوه، به دزیم چاپ کردووه، چاپچیه که له گه لم دۆست بو، پوالم ده دا به شاگرد ده که ی بۆی چاپ ده کردم. نۆی خۆشم له سه ر نه نووسیوه. سالی (1339) ی هه تاوی.

*میری نه ورۆزی سالی (1341) یان (1342) ی هه تاوی.

*((نا))و((بئ))ی کوردی، له تاران چاپم کرد. به لاتینی و پیتی عه ره بی، سالی(1355)ی هه تاوی.

سۆران یاھوو: دکتۆر فه رموت چریکه ی خه ج و سیامه ند و مه م و زین و لاس و که ژال، ده کره باس له م چریکانه بکه ن؟ چه نابت نوسیوته، یان کۆتکردوونه ته وه؟

عوبه یدوللا ئه یوو بیان: من ئه و ده مه ی که لیسانسیم وه رگرت ویستم((خه ج و سیامه ند)) چاپ بکه م. دیتیم فۆلکلۆره خرم کردۆته وه، به لام که ته مه نم زیاد بوو له ته ورئز زانیاریم زیاتر بوو، من ویستم شاکاریک به رهه م بیتم. چریکه ی خه ج و سیامه ندم به نه سرئکی پاک و خاوین داریشت. نه سری وا چاک له ئه ده بی کوردیدا نییه.

تات ی چریکه ی ((که ژان و سیاوه ندۆ))، جوانترین تاتی کوردی له دنیا دایه، هیچ که س تا ئیستا نه سری وا ساده و پاکیزه ی کوردی نه نووسیوه. ئه و نه سره ی له چریکه ی ((که ژان و سیاوه ندۆ))ی من نووسیومه له گه ل تاتی هه ژار له شه رفنامه دا هه لیسه نگین، له کن یه کی دابین. ئه و نه سره پاکه ی کوردی له گه ل ئه و نه سره ی هه ژار که واژه ی سه یر سه یری بو خۆی دروست کردووه، هیناویه ته ئیو نه سره که ی. ئی من واژه ی نا کوردی تیدا نییه. من واژه دروست ناکه م، به لام ده بینمه وه. واژه ی له بیرچوو ده بینمه وه. واژه ی مردوو زیندوو ده که مه وه.

زۆر که س پئی وایه چریکه ی ((که ژان و سیاوه ندۆ)) هه ر هاتووم ئاسایی له زبان چرگه رانه وه نووسیومه ته وه و فۆلکلۆره. نه، ته واوی واژه و رسته کانی له تاته ئه سلێیه که دا بوون هه مووم گرتووه، دوایه به کوردییه کی ئه ده بی، هه ر ئه و واژانه شی تیدا بی، نووسیومه ته وه. واته به ته واوی ئه مانه تداریم کردووه، ریکویتیکی و جوان کردنیشم. هونه ریکی که ئی خۆم بووه له خزمه تی چریکه که دا به کارم بردووه. له گۆواره کوردییه کان که ئیستا ده رده چن هیچ سه رنج نادرته تاتی ئه ده بی. نه سرئکی جوان نانووسن. جگه له وه حوسنی خه ت (خۆشنووسی) نه ماوه.

راستییه که ت پئی بلیم تیکده ری زمانی کوردی حزبه کوردییه کان بوون. حزبییه کان سه واد و زانیاریان نه بوو، واژه یان زۆر دروست کردووه. ورده ورده بوته باو و زمانه که ی ئیمه ی تیکداوه. ئیستا ده لی: ((شاندیکیان ناردووه)). کاکه ((شاند)) چ زمانیکه؟ خه لکی کوئ ده لئ شانده؟ وه للاه ی له کوره ی ئه رزی به شه ریک نالی شاندا! به هرام وه له دبه گی شاندا شاندا بو دروست کردووم! ده سته دروسته. ده سته یه کمان میوان هاتووه. زمانه که مان هه یه، له خۆرا ده چین وشه دروست ده که ی.

سۆران: ئه ی چه نابت بو خزمه ت به زمانه که مان چیت کردووه؟

عوبه یدوللا ئه یوو بیان: بیست هه زار وشه م کۆکردۆته وه، وه ک فه رهه نگ. بیست فه رهه نگی چکۆلۆکه م هه ن. کوردی به فه ره نسا، کوردی به ترکی، کوردی به عه ره بی.

سۆران: به لام ئه وانه چونکه چاپ نه کراون، ته ئیسیران داناوه؟

عوبه یدوللا ئه یوو بیان: بو چاپ کردنی فه رهه نگی گیوی موکریانی من کردم هه للا و جه نابی ئیچیرقان بارزانی، مالی ئاوه دان بی زه حمه تی کیشاو بوئ چاپ کردم. زه بیحی_ش به شیک له قامووسه که ی چاپ کرد. زه بیحی زۆر به هیممه ت بوو.

سۆران: ئه ی بو میژووی کورد چیت کردووه؟

عوبه یدوللا ئه یوو بیان: تیزی فوق لیسانس من له باره ی میژووی کورد و کوردستانه، به دوور و دریزی نووسیومه و له کۆتابیه که یدا میژووی شاعیرانی کوردیشم لی زیاد کردووه. ئه و له چوار نوسخه دا چاپ کراوه، خۆم ئیستا نوسخه یه کم ماوه. چاپ نه کراوه. (1200) لاپه ره یه.

کتیپکی دیکه شم هه به، فه لسه فه ی شۆرشى كوردى، كورته مېژوولكه به كى شۆرشى ميلله تى كورده. له تاران ئه و وتاره م خوینده وه (700) كه سى لېوون. نه يانده هېشت كه س قسه بكا. تازه له ئيران شۆرش كرابوو كه من له و رېوره سمه دا قسه م كرد. دوايه گرتيانم، جمهورى ئىسلامى (77) رۆژ منى زىندانى كرد.

سۆران: ئه ی له خانه واده ی ئیوه كه سى دیکه هه به خزمه تى بواری رۆشنییری كوردی بكا؟

عوبه يدوللا ئه يووبیان: به لئى، براهه كى له خۆم گه وره تر هه به به ناوى سه يد سألحى ئه يووبیان، دوو به رهه مى زۆر گرنكى نووسيوه، به كۆك په ندى كوردى، 12000 په نده كه چاپ نه كراوه. ئه وه ی دیکه ش واژه نامه ی فارسى ((عه مید)) به كوردى وه رگراوه.

منیش واژه نامه به كم هه به كه ئه و واژانه ی كه ده گوړین و ئیراد ده گرم، ئه وانه به. بو نمونه واژه ی ((به یت)) كه عه ره بیهه و هاتۆته ئیو زمانى كوردى. ئیستاش له كرماشانى ده لئین: ((بچره)). ((ئیبى چریكاند))، له شارى ئیلامى پیاویكى پیر كه واژه كانم لئنده پرسى، گوتى ئیمه به و داستانه كۆنانه مان ده گوت چریكه.

ته ئیسیری فه رهه نگ و زمانى فارسى له سه ر كورد په گجار زۆره. واژه ی نه ورۆز، فارسى به كه ئه ورۆ هه موو به كارى ده به ن، پیره مېرد سیمبولىكى كوردى نوپى ئیمه به و ئه ویش واى به كار هېناوه، ((نه ورۆ)) كوردییه. واژه ی دیکه ش په كجار زۆره.

سۆران: ئه ی به بروای ئیوه كوردایه تى فه لسه فه ی هه به؟

عوبه يدوللا ئه يووبیان: كه سېك ئه گه ر ئه و په نده كوردیانه بخوینته وه، چاك تووشى فه لسه فه ی كوردى ده بئى. په ندىك هه به ده لئى: ((ئه گه ر پیاو به زۆرى ب..... له شى پيس نابئ)). فه لسه فه ی ئه و په نده ده لئى: مروف مه زلوومه. ئینسان له به رامبه ر زولمدا به رگرى نیه. ئه و به رگریه سنوورىكى هه به. له سنوورى خویدا چى گله پى نیه. زۆرى هېماى ده سه لاته. كاتى ميلله تېك په ندىكى ئاوا دروست ده كا، ده په وى تېتېگه په نئى كه كاتى له باره ی ميلله تىكى زولم لئىكراو قه زاوه ت ده كه ی، عه پى لئیمه گره. كاریكى وا بكه زولمى لئنه كرى.

یان په ندىكى دیکه ده لئى: ((چاوى شین و شاپى گه وره به.)) ئه وه هه موو فه لسه فه ی ژپانه.

سۆران یاھوو: ئه ی له گه ل دنیاى ده نگخۆش و گۆرانىیزان به بنت چۆنه؟

عوبه يدوللا ئه يووبیان: ئه تۆ گله پى ئه وه له من ده كه ی كه بو ئه و هه موو بیره ت نانوسى و چاپى ناكه ی.

من له ماله خۆم دانىشتبووم، محه مه دى ماملئ لئیم وه ژووركه وت. پئشووازى لئنده كه م، میواندارى لئنده كه م، هه تا نیوه شه وئ میوانم دئ، ئه ویش گۆرانیمان بو ده لئى. له رۆجى خۆم خۆشتر ده وئ. ده نگیانم پئخۆشه. خانه واده ی ماملئ هه مووى په روه رده كراوى ده ستى باوكمه. داره تووه كى گه وره مان ماوه، من و تۆ ده ستمان ئیوه ناسوورى، 150 ساله ئه و داره ماوه، بابى محه مه دى ماملئ (سه عید ماملئ) له بن ئه و داره شۆراوه.

سۆران: ئه دى كاك عوبه يدوللا، كاك عه زیزى شارۆخ ت به دل ئییه؟

ئو.. و، ئه و نانه جیهه شاگردى من بووه [به پئكه نینه وه] وه ك بیچوووه پشيله له په نام داده نیشته! كلاسى مندالان بوو. من كوده كستانىكم دروست كردبوو به كوردى فئرى شتم ده كردن. ئه وانه پئش ئه وه ی فارسى بخوینن فئرى كوردى كراون، عه زیزیش به ك له وان بوو، به لام زۆر رپوه فایه!

سۆران: كاك عوبه يدوللا كه مىك باسى نووسه ره كان بكه؟ له گه ل كامیان دۆست بووى؟

عوبه يدوللا نه يووبيان: من به راستی گوران م زور خوش ده وئ، به لام نه مدیت!

سه عید ناکام که دوستی منه و دوستی گورانش بوو، ناره زومه بیینم، بیستومه زور پیره.

هیمن موکریانی له مالی ئیمه ی خویندوو، تا کلاسی چوار، که به بی ئیجازه ی باوکم خویندنی ته رخ کرد و چووه گونده که یان، بابی ده ری کردوو، نه یدواندوو، له سه ر نه وه که له بابی منی ئیجازه وه رنه گرتوو و قوتابخانه ی جئ هیشتوو.

که سیکدی که زورم خوش ده وئ خاله مینی به رزه نجی که ئوستادی هه زار و هیمن و منیش بوو.

سه یفولفوزات یش شاعیریکی به رجه سته یه.

پیره میردی سلیمانی به راستی پیانو ده بی بییه رستی، شاکاری یه کجار جوانی هه ن.

له پرووی نه ده بیسه وه له شاعیران، نالی گه وره ترین نه دیبی کورده.

من سئ جار له دانیشتنی گشتیدا کونفرانس داوه، هه موو جارئ که ده ستم به قسه کردوو، نه و شاعرانه ی نالیم خویندووته وه:

بوجی نه گریم سه د که ره تم دل ده شکینی

بومه ی نه رژئ شووشه له سه د لاهو شکاو

هیچ که س ناگاته نالی، هیچ که س، حافزی کوردانه.

سوران: دکنور نه گه ر بتهه وئ رینوینی مان بکه ی چئ ده فه رموی؟

عوبه يدوللا نه يووبيان: کاکه سوران گیان، له هه موو شت بو ئیمه گرنگتر و جوانتر، خوشه ویستیه. فیر بین یه کترمان خوش بوئ، فیر بین له گه ل یه کتر پاک بین. پیکه وه هه لسورین، فیری کاری ده سته جه معی بین. ده بی له سه ر کاری خوت سوور بی، زو ماندو نه بی، بو نه وه ی به ئاوات ی خوت بگه ی. وه ک ئیمه حه و لمان ده دا کومه له ی ژیکاف به ره سمی بماناسئ. ئیمه بو نه وه ی نیشان بده ین که گه وره بووین و کارمان به ده ست دئ خومان ده سته ی لاوانمان دامه زراند و شانویی دایکی نیشتمان مان پشکه ش کرد که چاوی دوژمنی کویر کرد و کوردستانی پراچله کاند. هه ر له و مه راسیمه دا زور نه ندامی کومه له ی ژیکاف سوپندیان خوراد.

که نازادی راستی هه بوو هه موو شت گول ده کا، نه سلی لاهو بوو خوی ده پشکوئ، بوو خوی کاری خوی ده کا، به لام که حزب و ده وله ت ویستی نه و کارانه بکا، درو و فروفیلی تیدا ده بی، هه و نابئ، به لام نه گه ر خه لک خوی کردی فیللی لی ناکری.

سوران: کاک عوبه يدوللا له باره ی ژنان دا چیت هه یه بومان بغه رموی؟

عوبه يدوللا نه يووبيان: ژنی کورد هه میسه نازاد بووه. له چاو میلله تانی پروژه لاتی و موسلمان ژنی کورد له ئی هه موو میلله تان نازادتر بووه. فه ت پرووی خوی دانه پووشیه. باسکی هه لکردوو و سورانی به ملیاندا ده که ن.

دایکی من هه میسه له باتی بام میوانداری له میوانان کردوو هه فوا بووه بام له مال نه بووه. ده میوانی پیامان هه بووه، ده گه لیان دانیشتوو، قسه ی له گه ل کردوون، به لام سه ره رای نه و نازادییه ش، به فه د میرده که یان مافیان نه بووه. میرد زور زالم بوون. خودا نه و هه قه ی به نیری داوه به میشی داوه. نه و هه قه ی به باب و کاکئ ئیمه ی داوه به دایک و خوشکی ئیمه شی داوه.

سوران یا هوو: دکنور نه یووبیان تکایه زیاتر باسی کوماری کوردستان و بیره وه ری نه و کاته ی کومارو نه و گه وره پیوانه ی له و کوماره ی کوردایه تی خه بات یان کردوو، نه وانه ی باسیان له نه کراوه، نه وانه ی حه قی خویان

بووه که دسه لاتى زياتر يان هه با له و کوماره ، به لام به حه ق له گه ل نه وان مؤدارا نه کرا، باسى نه وه بکه ن بوومان؟

عوبه بدوللا نه يووبيان: تازه ده وله تى کوردى دروست بيوو، به رگى ژه نه رالى و نيزاميان دروست ده کرد، به رگى ژه نه راليشيان بو ژه نه رال بارزانى دروست کردبوو. ژه نه رال حه مه حوسين خان و حه مه ره شيد خان به رگى ژه نه راليان ده به رکردبوو، به لام بوو ژيژنه که مه لا مسته فا به رگه که ي ده به نه کردبوو. کاکم بو منى گيراوه، کاکم ياريکاري قازى بوو، حاجى بابيه شيوخ سه ره ک وه زير بوو. قازى به حاجى بابيه شيوخ ده لى: مه لا مسته فا به رگى ژه نه رالى ده به ر نه کردوو.

قازى محه مه د بوو خوځى پيى عه يب بووه له دواى مه لا مسته فا بنيرى، به حاجى بابيه شيوخى گوتوو. حاجى بابيه شيوخيش پياويکى پيرى به ريز بوو، له دووى کاک محه مه د ، کامى منى ناردبوو، کاکيشم ده چيته خزمه ت مه لا مسته فا. ده لى قوربان نه ورو چيژنه مانه و پيمان خوځه خه لک به به رگى ژه نه رالبيه وه تو بينى. منيش به رگى نه فسه ريم له به ر کردوو. چونه تو له به رت نه کردوو؟ بارزانى ده لى: کاک محه مه د وره با پرون، ده لى قوربان بوو کوى؟

جه عفه رى که ريمى له وک ده بى.

بارزانى ده لى: کاک جه عفه ر نه توش وه ره. کاکم و جه عفه رى که ريمى له گه ل خوځى ده با، له پشت مالى شيوخ نه حمه د دوو سى مالى هه ژاريش له که لاره يه کدا ده ژيان. کاکم و جه عفه رى که ريمى که سه روکى ستادى نه رته شى کوردستان بوو له گه ل بارزانى ده چنه ژور و نه و ماله وه.

بارزانى ده لى: کاک سه يد محه مه د، کاک جه عفه ر، من بابى نه و منداله پروتانه م، به و پايزه نه وان ناوا پروت بن و منيش به رگى ژه نه رالى له به ر بکه م؟

که نه و قسه يه ده گيرنه وه و کاکيشم که چيگرى پيشه وا بوو کارى له ده ست ده هات، سه روکى کومپانيای ((ته ره قى)) که هى رووسه کان بوو و ناوى ((نه سه دوف)) بوو، کومپانياکه يان قومانشى ده فروشت، ده چنه لای نه سه دوف بو ته واوى هه ژاره کان، چ نير و چ مى، به رگى ده کړن. من نه و ده مه گه نهچ بووم، له و به زمه دا گه بيشتمى، نه و کاته ش له قوتابخانه ي گه لاوتز، هه موو کوره فه قيربان خر کردبووه، من و عوسمان دانش و نه نوه ر دلسوز ده رسمان ده گوت، بو قوتابيه کانى قوتابخانه ي گه لاوتز داوام کرد به رگ بو هه موويان بکړن. بو ماموستا کانش کرا. ئينجا گوتيان هه ر کارمه نديکى فه قير بى و به رگى نه بى بو بکړى. له ساپه ي نه وه ي بارزانى به رگى ژه نه رالى له به ر نه کرد، ده هه زار که س بوو به خاوه نى جلوبه رگ.

کاک سوران باس له کومارى مه هاباد کردن هينده کاره کى اسان نيه. کاته کى زورى ده وه. اگر باسى بکه م 100 کتیب ي ده توانى له سه ر بنوسى. نه وه ش له و کاته که مه که نه من هه مه ناگونجه. هه ر نه وه نده بلیم که نه ندامى کومله ي ژ-ک له کاتى پیک هاتن ته نيا 7(حه وت) که س بون، (ميرزا حوسين فروهپير، عه بدوللا نه هرى، عه بدولره حمان زه بيحى، مير حاج، محه مه د ياهوو، هه مزه عه بدوللاى، مسته فا خوشناو) که نه وانه له مالى ميرزا حوسين فروهپير پیک که وتبوون و کومه له ي ((ژیکاف)) يان دروست کرد.

سوران ياهو: کاک عوبه بدوللا وا دياره شتيک ي ده ست گير هه يه و ناي هيله ئيوه باسى کومله ي ژ-ک بکه ي بو مان.

عوبه بدوللا نه يووبيان: کاک سوران هه ر نه و جوړه ي نه من ده بينى پير بوم و تاقه تم نه ماوه، پياويش که پير بوو زور شتى له بير نامينه، نه و سه فه پرى ئوتريش که ده چم بوو ده رمانى نه خوځه که م، نه گه ر به سلامه ت گرامه وه ، نه ده م نه وانه ت هه مو بو باس ده که م.

سوران ياهو: کاک عوبه بدوللا هيووادارم به سلامه ت بچن و به سلامه تى بينه وه هه تا ئيمه ش بتوانين له و ناگاداريانه ي ئيوه باشترين که لکى وربگرين. زور سوپاست ده که م کاک عوبه بدوللا.

عوبه بدوللا نه يووبيان: کاک سوران نه منيش سوپاسى ئيوه ده که م و ناوانى سه رکه وتتم هه يه بو ئيوه و بو خه لکى کوردستان له هه ر چوار پارچه ي کوردستان، بزى کورد، بزى کوردستان.